

Hoe financier je je initiatief?

Jasper Klapwijk

Nederland zorgt voor elkaar

28 september 2024

cooplink
Kennisnetwerk wooncoöperaties

-
- A photograph of a modern building with a courtyard. The building has a facade of vertical wooden slats and large glass windows. In the center, there is a tall, cylindrical structure with a woven texture. A paved path leads through the courtyard, and a person is walking on it. The courtyard is filled with green plants and flowers.
- Het begint met *wat* je *wanneer* financiert
  - Initiatiefase: van idee naar project
  - Projectfase: hoe financier je een locatie?
  - Ontwikkelfase: naar een financial close
  - Realisatiefase: wat als het toch mis gaat?
  - Exploitatiefase: herfinanciering

Idee	Project	Realisatie	Exploitatie
Eigen inleg (contributie)			
Fundraising			
Subsidies			
	Crowdfunding		Herfinanciering
	Projectlening		
		Impactlening	
		Stimuleringslening	
		Zakelijke lening	

wooncoöperatie Eierlandsche Huizen (i.o.)

- 13 kleine appartementen 48 m²-60 m² € 654 per maand
- 11 middelgrote appartementen 61 m²-80 m² € 991 per maand
- 4 grote appartementen > 81 m² € 1.409 per maand
- 4 grote grondgebonden woningen 130 m² € 1.692 per maand
- **Buurthuis** 93,1 m² om niet
- **Fysiotherapie** 15,9 m² € 239 per maand
- **Huisartsenpraktijk** 60,0 m² € 1.250 per maand
- **Kinderopvang** 187,6 m² € 1.876 per maand
- **Sporthal** 407,4 m² € 1.019 per maand

wat kost de bouw van het complex ?

- BTW over grond voor nieuwbouw € 0,2 mln
- Slopen en bouwrijp maken grond € 0,5 mln
- Bouwkosten appartementen € 2.203 per m² bvo € 7,5 mln
- Bijkomende kosten (ontwikkeling) € 1,5 mln
- Onvoorzien en indexatie kosten € 1,0 mln
- Financieringskosten (bouwrente) € 0,4 mln
- Kapitaalbehoefte (inclusief BTW) € 10,2 mln

waar halen we geld vandaan?

- Zakelijke lening met onderpand	€ 7,5 mln
- Stimuleringslening	€ 3,3 mln
- Projectlening	€ 1,0 mln
- Eigen inleg	€ 0,8 mln
- LEADER-subsidie buurtkamer	€ 0,2 mln
- Subsidies wonen	€ 0,1 mln
- Donaties	€ 0,1 mln
- Kapitaalbehoefte	€ 12,9 mln

Van idee naar project

- Fase 1 planvorming eigen bijdrage € 25.000
- Fase 1 planvorming bijdrage bank € 25.000
- Fase 2 ontwikkeling (acquisitie, DO) € 2.200.000
- Fase 3 realisatie (UO, bouw) € 10.600.000
- **Totaal** € **12.850.000**

De BinnenHaven

- Wooncoöperatie zoekt locatie
- Zeven jaar overleg met de gemeente
- Uitgifte kan ook zonder aanbesteding
- GREX: inkomstenderving of investering?
  - Grondprijs gebaseerd op rendement
  - Met welk rendement moet je rekenen?
  - Coöperaties zijn geen marktintiatief
  - Maatschappelijke bijdrage telt ook mee

een **locatie** financieren

- Gronduitgifte gemeente: grondprijnsbeleid
- Vaste grondprijs voor sociale huur
- Residuele grondwaarde
  - Huurwaarde (gecorrigeerd voor BTW)
  - -/- bouwkosten (ex BTW)
  - Rest (residu) is de grondwaarde
- Minimum grondprijs: % van de huurwaarde
- Gemeente Almere geeft 0,2 mln korting

welk programma

Type	Categorie	Aantal	Oppervlakte	WWS	Maandhuur
A	sociaal	19	29 m ²	93 punten	480
B	sociaal	35	47 m ²	135 punten	715
C	middenhuur	22	58 m ²	165 punten	880
D	middenhuur	3	73 m ²	194 punten	1.033
E	vrije sector	4	86 m ²		1.180
F	vrije sector	6	117 m ²		1.330
Vriendenhuis	sociaal	10	32 m ²	121 punten	630

welke grondprijs?

Type	Categorie	Waarde	Bouwkosten	Minimum	Grondprijs
A	sociaal				0,2 mln
B	sociaal				0,6 mln
C	middenhuur	4,9 mln	5,3 mln	0,7 mln	0,7 mln
D	middenhuur	0,8 mln	0,9 mln	0,1 mln	0,1 mln
E	vrije sector	1,2 mln	1,4 mln	0,2 mln	0,2 mln
F	vrije sector	2,0 mln	2,9 mln	0,3 mln	0,3 mln
Vriendenhuis	sociaal				0,1 mln
Parkeren					0,1 mln
Totaal					2,3 mln

welke grondprijs?

- Gronduitgifte gemeente: grondprijsbeleid
- Vaste grondprijs voor sociale huur
- Residuele grondwaarde
  - Huurwaarde (gecorrigeerd voor BTW)
  - -/- bouwkosten (ex BTW)
  - Rest (residu) is de grondwaarde
- Minimum grondprijs: 14% van de waarde
- Gemeente Almere geeft 0,2 mln korting

hoe **financier** je de grond?

- Erfpacht: grondeigenaar financiert
  - Canonpercentage 4,0%
  - Index grondwaarde (CPI, gemiddeld 2,0%)
  - Reële rente: gemiddeld 6,0%
- Acquisitie: lening voor grondaankoop
  - Moment van aankoop bepaalt risico en rente
  - Reservering duur: samenwerkingsovereenkomst
  - Koop/realisatie-overeenkomst na bestemming

Naar een financial close

Naar een financial close

- Van Voorlopig Ontwerp naar Definitief Ontwerp
- Omgevingsvergunning vereist voor financiering
- Aanneemovereenkomst zet de prijs vast
- Waarde bepaalt (deels) leenruimte
- Richtlijn taxatie wooncoöperaties
- BIBOB: waar komt het geld vandaan?
- Let op crowdlending en donaties

Programma

Type	Aantal	GO	GO+	GO	GO+	WWS	huur
XS	1 eenheden	24 m ²	41 m ²	24 m ²	41 m ²	161	€ 682
S	10 eenheden	33 m ²	52 m ²	333 m ²	520 m ²	174	€ 1.059
M	8 eenheden	42 m ²	60 m ²	338 m ²	480 m ²	186	€ 1.051
M+	3 eenheden	46 m ²	63 m ²	138 m ²	189 m ²	192	€ 1.055
L	9 eenheden	53 m ²	69 m ²	477 m ²	625 m ²	204	€ 1.129
XL	7 eenheden	66 m ²	81 m ²	459 m ²	565 m ²	218	€ 954
XXL	1 eenheden	70 m ²	82 m ²	70 m ²	82 m ²	222	€ 947
XXXL	1 eenheden	87 m ²	99 m ²	87 m ²	99 m ²	246	€ 1.264
Totaal	40 eenheden	48 m²	65 m²	1.926 m²	2.601 m²	195	€ 1.047

Financiering

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Donaties en subsidies	€ 275.500	0,00%			
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Inleg

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg sociale huur € 2.087	€ 25.043	0,00%		Bij verhuizing	
Inleg middenhuur € 4.025	€ 112.692	0,00%		Bij verhuizing	
Donaties en subsidies	€ 275.500	0,00%			
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Donaties

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Rabobank coöperatiefonds	€ 25.500	0,00%			
Fundraising	€ 33.000	0,00%			
VSB fonds	€ 35.000	0,00%			
Kansfonds	€ 50.000	0,00%			
Lokale fondsen	€ 27.500	0,00%			
Subsidies	€ 105.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Subsidies

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Donaties	€ 170.500	0,00%			
Duurzaam initiatief	€ 85.500	0,00%			
Maatschappelijk initiatief	€ 10.000	0,00%			
Oost begroot	€ 10.000	0,00%			
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Crowdfunding

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Donaties en subsidies	€ 275.500	0,00%			
Crowdfunding #1	€ 50.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Crowdfunding #2	€ 500.000	3,00%	10 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Impactfinanciering

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Donaties en subsidies	€ 275.500	0,00%			
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Sleipnir	€ 55.000	3,00%	7 jaar	Bullet	2 jaar
Duurzaamheidsfonds	€ 500.000	2,60%	20 jaar	Annuïteiten	-
Katalys	€ 300.000	3,50%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Kansfonds	€ 500.000	3,50%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Iona Stichting	€ 200.000	3,50%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Stimuleringslening

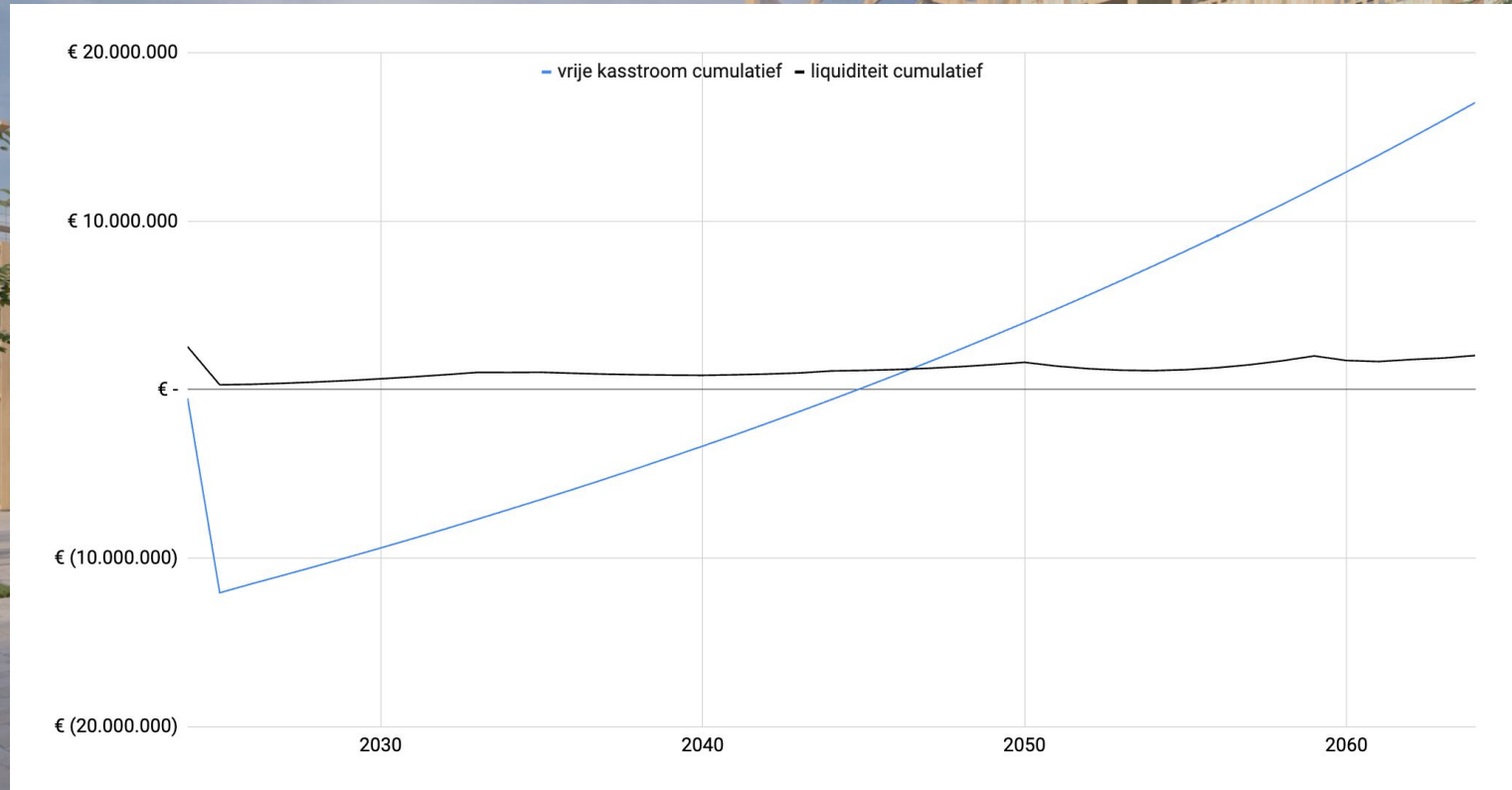
	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Donaties en subsidies	€ 275.500	0,00%			
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening project	€ 600.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Stimuleringslening project	€ 1.400.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Zakelijke lening	€ 8.003.140	4,00%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Zakelijke lening

	Hoofdsom	Rente	Duur	Aflossing	Uitstel
Inleg	€ 137.735	0,00%			
Donaties en subsidies	€ 275.500	0,00%			
Crowdfunding	€ 550.000	3,00%	2 jaar	Bullet	
Impactfinanciering	€ 1.555.000	3,20%	10 jaar	Annuïteiten	2 jaar
Stimuleringslening	€ 2.000.000	1,50%	15 jaar	Annuïteiten	10 jaar
Lening met groenkorting	€ 6.000.000	3,90%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Overige leningen	€ 2.003.140	4,40%	10 jaar	Lineair	10 jaar
Kapitaalbehoefte	€ 12.231.375				

Financierbare businesscase

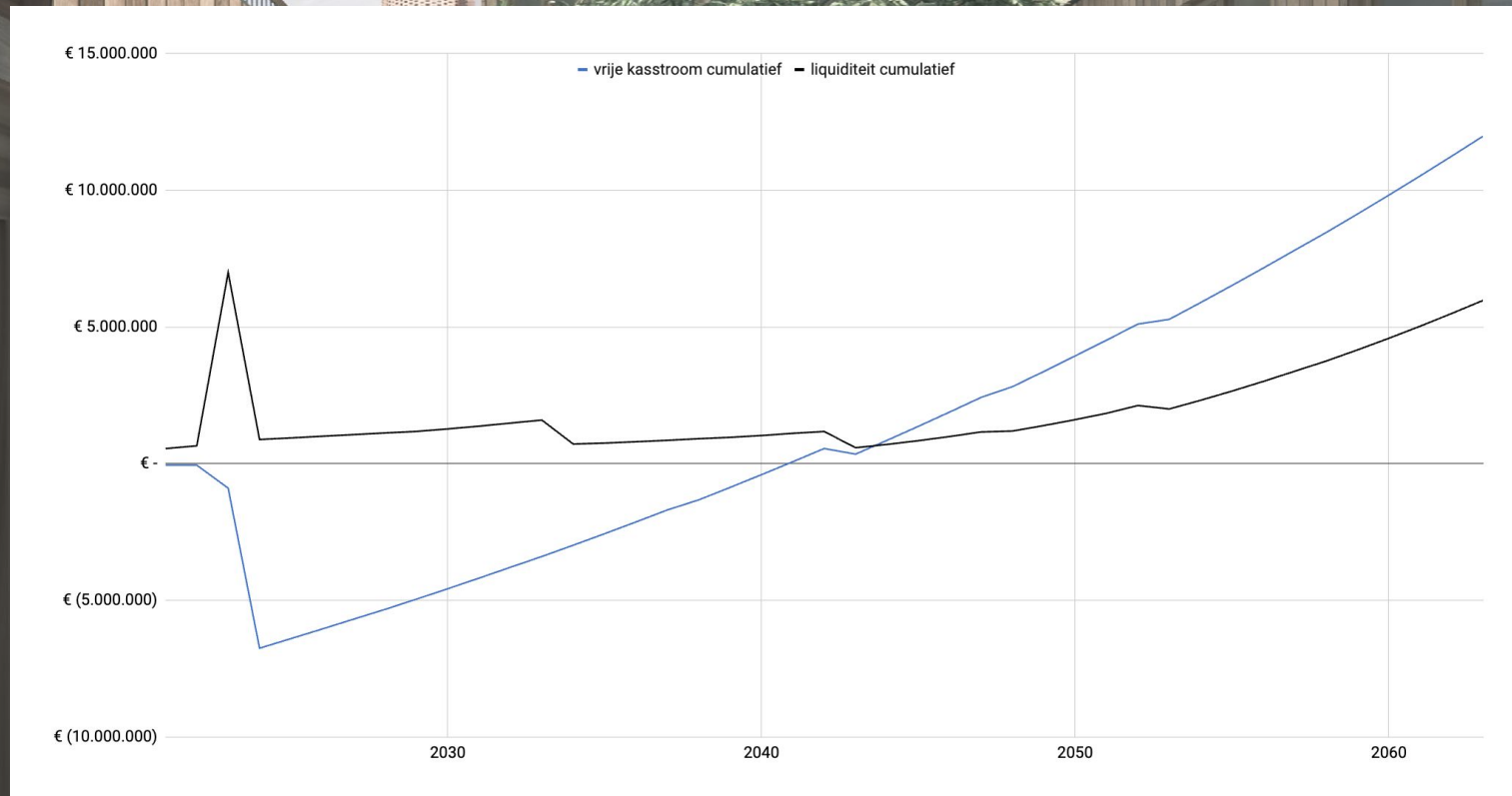

An architectural rendering of a modern courtyard. The courtyard is enclosed by multi-story buildings with vertical wood cladding and large glass windows. A large, leafy tree stands in the center. A paved path leads through the courtyard, where a woman in a white top and patterned skirt is walking. In the background, a child is playing in a small circular sandpit with a toy car. To the right, another person is standing near a small table and chairs. A large yellow circle is overlaid in the center, containing the text 'de nieuwe meent'.

**de
nieuwe
meent**

Financierbaar project

sluitende financiering

Financiering		Hoofdsom	Rente	Duur
Eigen Vermogen	Inleg	€ 168.000	0,00%	
	Subsidies en donaties	€ 584.423	0,00%	
Achtergesteld	Crowdfunding ontwikkelfase	€ 75.000	2,20%	5 jaar
	Crowdfunding bouwfase	€ 300.000	1,80%	10 jaar
	Crowdfunding bouwfase	€ 75.000	1,80%	15 jaar
	Collectieve zelfbouw	€ 160.000	0,00%	2 jaar
	Duurzaamheidsfonds	€ 391.462	1,60%	20 jaar
Hypotheek	Stimuleringslening	€ 2.495.000	1,50%	15 jaar
	Zakelijke lening	€ 380.000	4,45%	10 jaar
		€ 2.660.000	4,45%	10 jaar
		€ 761.115	4,95%	10 jaar
Totaal		€ 8.050.000	2,81%	

wat als het toch mis gaat?

- Verlaag je risico door een garantstelling
- Risico aannemer <> risico opdrachtgever
- Meerwerk, onvoorzien en kostenstijging
- Laag risico = lage onvoorziene kosten
- Cash op de bank of uit bouwdepot
- Vertraging: rentekosten en huurderving

wat als het toch mis gaat?

- Na bouwfase neemt faalkans sterk af
- Bij waardestijging al na drie jaar risicovrij
- Let op: de waarde kan ook dalen
- Waarde bij executie in verhuurde staat
- Kosten bij gedwongen verkoop
- Let op: renterisico bij herfinanciering

Sprokkel mee!

- Eigen vermogen zonder kapitaal?
- Crowdlending: hoe langer hoe beter
- Impactfinanciers: ook eigen leden
- Sterke behoefte aan landelijk leenfonds
- Bank financiert 60-70% waarde
- Op termijn: fondsvorming uit overwinst

partners	activiteit	waarde	relaties	kanalen
Met wie werk je samen?	Wat doe je voor je leden en bewoners?	Wat belooft je bewoners?	Hoe werk je samen?	Hoe werf je leden en) kapitaal?
leveranciers	capaciteit	bedoeling	interventies	doelgroep
Van wie neem je diensten af?	Welk programma bouw je?	Waarom doe je dit eigenlijk?	Welke methode gebruik je?	Voor wie doe je dit?
uitgaven		resultaat	inkomsten	
Investeringskosten		<i>Rendement op EV</i>	Eigen inleg	
		<i>Effectief rendement</i>	Leningen	
Beheer en onderhoud (15%)		<i>Impact</i>	Huuropbrengsten en verkoopresultaat	
Rente en aflossing		<i>Rentedekking</i>	Overige inkomsten	

Hoe financier je je initiatief?

contact: jasper@kantelingen.nl,
06-14395940
28 september 2024

cooplink
Kennisnetwerk wooncoöperaties